

Nye lesninger av Hume

//

//]]]]> //]]>

TIDSSKRIFT: I siste nummer av *Norsk filosofisk tidsskrift* for 2011 feires David Hume (1711–1776) med to nye artikler. Her belyses sider ved Humes forfatterskap som er relativt ukjente i norsk sammenheng. Ellers står både Jürgen Habermas, John Rawls, Immanuel Kant og matematikkfilosofi på programmet.

LES OGSÅ: [Menneskevitenskapens mann](#)

Fra redaktør Kjersti Fjørtofts leder:

I år er det 300 år siden [David Hume](#) ble født. I den anledning åpner vi nummeret med to artikler som diskuterer ulike sider ved Hume sin filosofi. Hume er både kjent og ukjent for det norske filosofiske

publikummet. Alle som har tatt ex. phil. i Norge kjenner Hume som empirist og som en som har problematisert kausalitetsforestillingen. Han er også kjent som en som mente at fornuften er, og bare bør være, følelsenes slave.

Hume har skrevet kjente verk som [*A Treatise of Human Nature*](#) (1739–1740) og [*Enquiries Concerning Human Understanding*](#) (1748). Etter at han 40 år gammel hadde utgitt *An Enquiry Concerning the Principles of Morals* (1751) brukte han resten av livet til å behandle emner som angår religion, politikk, historie, økonomi og andre samfunnsspørsmål. Disse sidene ved Humes forfatterskap er relativt ukjente, i det minste ukommenterte, i norsk filosofi.

Humes filosofi er en del av en større intellektuell bevegelse i samtiden. Noe av det som kjennetegner denne bevegelsen, som gjerne blir kalt den skotske opplysningstiden, er ønsket om å utvikle samfunnsforståelse til vitenskap, blant annet gjennom analyse av historiske prosesser. I «Frihet, likhet og sikkerhet» argumenterer Thomas Krogh for at Humes historiefilosofi og Hume sin teori om den menneskelige natur ikke må leses som to ulike prosjekter. Med utgangspunkt i historiefilosofien argumenterer han for at Humes teori om den menneskelige natur ikke er a historisk og uforanderlig. Slik etablerer han et mer sammensatt bilde av en sammensatt filosofi og hans filosofi. I «David Hume og psykologien bak kausal induksjon» tar Paul Rækstad tak i et kjent problem fra Humes filosofi, nemlig kausalitet. Han argumenterer for at det er feil å lese Humes teoretiske filosofi bare som et uttrykk for skeptisk empirisme. Han mener Humes ideer om kausal induksjon kan leses som en tidlig form for kognitiv psykologi.

Fra Hume går vi over til artikkelen «Diskursteoriens differensiering: Hvorfor Habermas' diskursetikk ikke er diskursetikk». Øystein

Lundestad viser at Habermas sin normative teori gjennomgår en begrepsmessig utvikling som han mener blir oversett, undervurdert eller misforstått i kommentarlitteraturen alt for ofte. På bakgrunn av de endringene som skjer i Habermas sitt sene forfatterskap, der skillet mellom etikk, moral og rett blir stadig mer utviklet, argumenterer han for at teorien utviklet seg fra å være «diskursetikk» til «diskursteori».

I artikkelen «Rasjonalitet og rettferdighet hos Kant og Rawls. Er John Rawls en kantianer?» diskuterer Morten Kinander John Rawls sin rettferdighetsteori i forhold til Kants politiske filosofi. Kinander mener at selv om det er vanligst å etablere en forbindelse mellom Rawls' rettferdighetsteori og Kants moralfilosofi, så ligger Rawls' teori nærmere Kants politiske filosofi. Grunnen til det er at Rawls vender oppmerksomheten fra den personlige moralen til den politiske moralen som bør ligge til grunn for politiske og rettslige institusjoner. Vi avslutter nummeret med Kim-Erik Berts artikkel «Bevis och övertygelse – om behovet av att bevisa matematiska satser». Berts mener at matematiske bevis ikke utelukkende kan knyttes til overbevisning og at det har konsekvenser for filosofisk forståelse av matematikk generelt.

//

//]]]]> //]]>